Kennis & Innovatienetwerk
Circulair bouwen Zeeland

Samen bouwen aan een toekomstbestendige bouwsector

- Kennis verzamelen, bundelen en delen met alle deelnemers
- Samen innovatieve projecten initiëren
- Een sterkere relatie tussen onderwijs, overheid en ondernemers

Circulair Bouwen

Welke toekomst geven we onze jeugd?

Wanneer ik het nieuws bekijk, zie ik berichten over stijgende energie- en materiaalprijzen, personeelstekort, een koolstofbudget dat opraakt, klimaatopwarming, zeespiegelstijging en geopolitieke onrust.

Slechts één muisscroll verder zie ik de uitdaging van 1 miljoen nieuwe woningen voor 2030. Werk aan de winkel, op alle fronten! Maar hoe, waar, met wie en op welke manier?

Mijn aandacht verschuift naar een vreugdeschreeuw van mijn dochter. Ze is twee jaar en sloopt vol enthousiasme de – door mijn vrouw opgebouwde – duplotoren. De toren wordt opnieuw opgebouwd en er volgt een nog enthousiastere brul bij het omgooien. Circulair bouwen avant la lettre!

Ik spiegel de toren naar de huidige bouwpraktijk. Met slechts 8 procent hergebruik zou ik 9 van de 10 Duplo-blokken na een keer spelen moeten innemen. Van deze 9 blokken maak ik er 8 kapot, zodat ik ze kan recyclen tot granulaat voor bijvoorbeeld wegenaanleg. Het laatste blokje verstop ik ergens, of belandt in de verbrandingsoven voor energieopwekking. Een bizarre gedachte. Dit moet anders, en kan voor een groot deel al anders. Maar hoe krijgen we de – als traditioneel en conservatief bekendstaande – bouwsector in beweging van lineair naar circulair?

Later die middag kom ik een artikel tegen met een bemoedigende zin: *'Eén van de grootste ontbrekende schakels is de schakel tussen kennis en actie.'* Dit is precies waar we ons binnen het Kennis- & Innovatienetwerk Circulair Bouwen Zeeland gezamenlijk voor inzetten. Gezamenlijk met partijen die hier samen de schouders onder willen zetten.

Het netwerk kent drie pijlers: (1) kennisdelen, (2) netwerken en (3) het initiëren van projecten. Daarbij vervult het netwerk een faciliterende rol: we bieden een laagdrempelig podium waar ondernemers, onderwijs en overheden, kennis kunnen uitwisselen en elkaar weten te vinden. Vanuit die ontmoeting en gedeelde energie kunnen ideeën uitgroeien tot concrete projecten en plannen om samen te bouwen aan een toekomstbestendige bouwsector.

Door ons te verbinden binnen de Stichting Circulair Bouwen Zeeland versterken we deze rol. De stichting biedt ruimte om activiteiten verder te verbreden en te verdiepen, altijd met het doel om het netwerk en de transitie naar circulair bouwen vooruit te helpen.

Het momentum is er; we zijn klaar voor de volgende stap. Laten we deze opgave samen omarmen en bouwen aan de bouwsector van de toekomst.

Hoe we invulling geven aan het uitbouwen van het netwerk, lees je in deze brochure.

Nescio Midavaine
Programmamanager K&I netwerk
Circulair Bouwen Zeeland

Wat is Circulair Bouwen Zeeland?

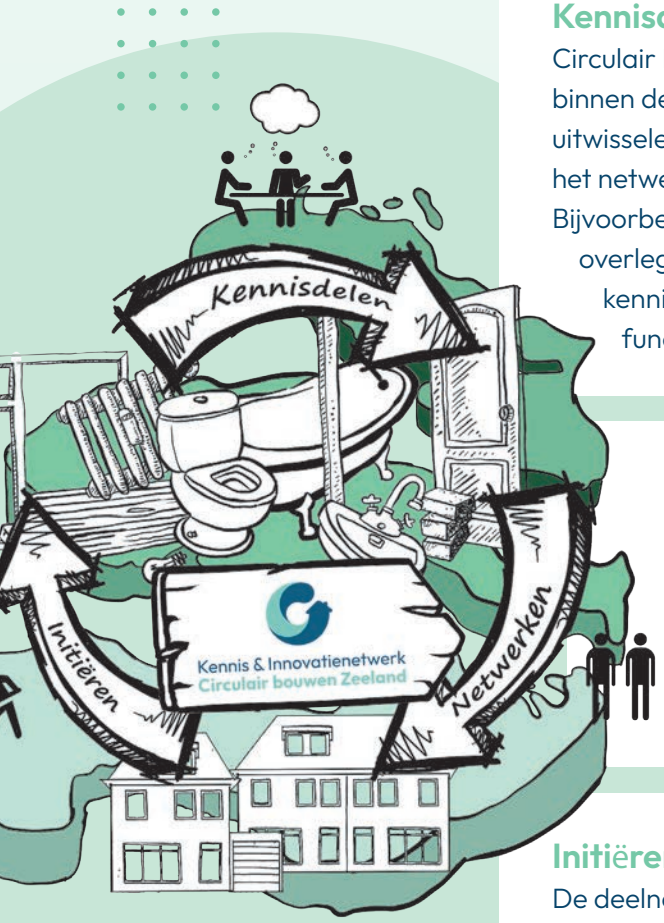
Efficiënt omgaan met materialen en grondstoffen wordt steeds belangrijker. In 2019 is daarom het Kennis & Innovatienetwerk Circulair Bouwen Zeeland opgericht door Rothuizen Architecten en Adviseurs, Impuls Zeeland, HZ University of Applied Sciences en Marsaki. Het netwerk wil een circulaire bouweconomie in Zeeland realiseren. Doel is om binnen het netwerk kennis te delen, van elkaar te leren en waar mogelijk samen te innoveren. Zodat partijen niet los van elkaar het wiel opnieuw hoeven uit te vinden.

Verder in deze brochure korten we het Kennis & Innovatienetwerk Circulair Bouwen Zeeland af tot Circulair Bouwen Zeeland.

Doelstelling

Het Rijk heeft in 2017 een grondstoffenakkoord afgesloten waarin is vastgelegd dat er in 2050 een volledig circulaire economie moet zijn. In 2030 moet het aantal gebruikte grondstoffen zijn gehalveerd. De bouw is hierbij een belangrijk thema. Helaas krijgt dit onderwerp nog altijd niet de aandacht die het verdient. Tegelijkertijd is er een grote behoefte aan kennisontwikkeling en kennisuitwisseling op dit gebied.

Circulair Bouwen Zeeland wil circulair bouwen bevorderen. Hiervoor is een netwerk gecreëerd van verschillende geïnteresseerde partijen die hun kennis, ervaringen en enthousiasme kunnen delen. Er wordt gewerkt vanuit 3 pijlers: (1) kennisdelen, (2) initiëren en (3) netwerken.

Kennisdelen

Circulair Bouwen Zeeland zorgt ervoor dat betrokken partijen binnen de bouwsector uitgebreid kennis en ervaring met elkaar kunnen uitwisselen via workshops, excursies en trainingen. Kennis wordt binnen het netwerk gedeeld én van buiten het netwerk naar Zeeland gebracht. Bijvoorbeeld via grotere internationale netwerken en interprovinciale overleggen. Gezamenlijke innovaties dragen bij aan nieuwe circulaire kennis en de website Circulairbouweninzeeland.nl zal gaan functioneren als kennis-databank.

Netwerken

Circulair Bouwen Zeeland brengt architecten en adviseurs, onderwijsinstellingen, lokale en provinciale overheden, waterschappen, aannemers, bouwbedrijven, toeleveranciers en demontagebedrijven samen. Het doel is dat ze elkaar versterken, samen leren en samenwerken in het verminderen van de CO2-uitstoot.

Initiëren

De deelnemers binnen de stichting bepalen samen welke thema's ze aanpakken. Een voorbeeld van zo'n thema is bijvoorbeeld het ontwikkelen van een gezamenlijke materialenbank. Het netwerk begeleidt de ontwikkeling tot projecten en verbindt de juiste leden om te zorgen dat iedereen snel aan de slag kan.

Voor wie is Circulair Bouwen Zeeland geschikt?

Het netwerk stelt alle betrokken partijen in staat om kennis en ervaringen uit te wisselen en samen toe te werken naar een toekomstbestendige bouwsector.

Ondernemen

Architecten & adviseurs

Wat levert het mij op?
- Kennis vanuit uitvoerende bouw, onderwijs, wet- en regelgeving en landelijke ontwikkelingen op het gebied van o.a. innovaties en rekenmodellen

Wat breng ik in?
- Kennis en praktijkervaring

Ondernemen

Toeleveringsbedrijven

Wat levert het mij op?
- Informatie over de behoefte in de markt van zowel adviseurs en architecten als uitvoerende bouw

Wat breng ik in?
- Kennis over recente ontwikkelingen op het gebied van materiaal-innovaties, recycling en hergebruik

Ondernemen

Uitvoerende bouw | Demontage bedrijven

Wat levert het mij op?
- Kennis over de laatste ontwikkelingen
- Gelegenheid tot uitwisselen specifieke ervaringen met andere bedrijven
- Contact met onderwijs als bron voor toekomstige werknemers

Wat breng ik in?
- Vergelijkingen in kosten en methoden tussen traditionele bouw en circulaire opties

Onderwijs

Vakopleidingen | MBO + HBO + Universiteit

Wat levert het mij op?
- Praktijkervaring voor studenten
- Baankansen voor studenten

Wat breng ik in?
- Studenten die meedenken over vraagstukken binnen het bedrijfsleven

Overheden

Provinciaal | Lokaal | Waterschap

Wat levert het mij op?
- Kennis over praktische problemen in de markt en bij uitvoerende partijen als gevolg van regelgeving

Wat breng ik in?
- Kennis over regelgeving

“Circulair bouwen vraagt om samenwerking, lef en een frisse manier van denken.”

Interview met Vincent Bliek – Voorzitter Bouwend Zeeland

Vincent Bliek is directeur van Bouwbedrijf Joziasse en voorzitter van Bouwend Zeeland. Ook Joziasse is actief betrokken bij het K&I Netwerk Circulair Bouwen Zeeland. Vanuit zijn rol binnen zowel het bedrijf als het netwerk zet hij zich in voor innovatie, samenwerking en de verdere ontwikkeling van circulair bouwen in de Zeeuwse bouwsector.

Wat is de rol van Bouwbedrijf Joziasse in Circulair Bouwen Zeeland?

“Vanaf de eerste grootschalige verduurzamingsprojecten in Zeeland zijn wij actief bezig met het verkennen én toepassen van circulaire oplossingen. Voor ons als allround bouwbedrijf is het belangrijk dat we niet alleen kennis opdoen, maar deze ook echt in de praktijk brengen. Onze mensen werken nauw samen met andere leden binnen het K&I-netwerk, en zo ontstaan nieuwe innovatieve ideeën.”

Hoe kijken jullie naar de ontwikkeling van circulair bouwen?

“De afgelopen jaren is er veel in beweging gekomen, vooral op het gebied van houtbouw. Maar circulair bouwen is breder dan dat. Wij stimuleren opdrachtgevers om out-of-the-box te denken en nieuwe mogelijkheden te verkennen. Onze visie is: anders doen en anders denken, met oog voor de klant én met een innovatieve prikkel.”

“Zonder een innovatieve prikkel val je snel terug in lineaire gewoonten – en dat past niet bij ons bedrijfs-DNA.”

Wat vind je van de initiatieven van het netwerk tot nu toe?

“Het netwerk is goed georganiseerd en biedt een mooie variatie aan onderwerpen. Je kunt natuurlijk niet iedereen altijd bedienen, maar juist die afwisseling zorgt ervoor dat er altijd ergens een raakvlak is. De bijeenkomsten inspireren, brengen mensen samen en zorgen dat kennis gedeeld én toegepast wordt.”

Is Bouwbedrijf Joziasse intern ook al bezig met circulaire projecten?

“Absoluut. We hergebruiken materialen die vrijkomen uit eerdere projecten, maar we kijken ook vooruit door nieuwe toepassingen te ontwikkelen die losmaakbaar zijn voor toekomstige generaties. Binnen onze projectanalyses en uitvoering speelt circulariteit een vaste rol. Recente projecten, mede ondersteund door het K&I-netwerk, laten zien dat gezamenlijke motivatie echt bepalend is voor succes.”

Hoe kijk je naar de toekomst van circulair bouwen vanuit Bouwend Zeeland?

“Binnen Bouwend Zeeland valt circulair bouwen onder de portefeuille ‘duurzaamheid’. Dat we deze bewust hebben verankerd in onze bestuursstructuur, laat zien dat we geloven in de kracht van circulair bouwen – en dat we het verder willen ontwikkelen en toepassen. Dankzij het initiatief van het K&I Netwerk Circulair Bouwen Zeeland blijft dit onderwerp prominent op de agenda staan en onderdeel van onze strategische koers.”

“Circulair bouwen is geen trend, maar een noodzakelijke stap naar een toekomstbestendige bouwsector.”

Circulair Bouwen Zeeland

Overheden

Overheden zijn erg belangrijk. Ze ontwikkelen en reguleren beleid. Bovendien toetsen ze concrete uitvoeringsplannen. Binnen het netwerk heeft de provincie Zeeland de kennis van lopende en toekomstige regelgeving.

Ik hoop dat steeds meer bedrijven zich aansluiten

Interview Jo-Annes de Bat - Provincie Zeeland
Jo-Annes de Bat is lid van de Gedeputeerde Staten. Energietransitie en circulair bouwen behoren tot de hoofdopgaven binnen zijn portefeuille.

Wat is de rol van de provincie?
"Als Provincie hebben we meerdere Kennis- en Innovatienetwerken mogelijk gemaakt, waaronder het Kennis- en Innovatienetwerk Circulair Bouwen Zeeland. Via deze ondersteuning bundelen we kennis en verhogen we de kwaliteit en zichtbaarheid van (bouw)circulariteit in Zeeland.

We willen onder meer dat er een materialenbank wordt ontwikkeld en zijn landelijk voorloper in circulair inkopen. Ook overleggen we met alle andere provincies over circulaire bouw en hebben we een belangrijke rol als lobbyist bij de landelijke overheid."

Wat is jullie belang?
"Wij willen dat Circulair Bouwen Zeeland zelfstandig kan draaien. Een zelfstandig netwerk waarin partijen uit het onderwijs, ondernemerschap en de overheid betrokken zijn. Een situatie waarin de betrokken partijen zowel iets komen brengen als halen.

Welke toekomst zie je qua wetgeving richting bouwbedrijven?
"Ik ben geen voorstander van middel-voorschriften; over materialen die wel en niet mogen worden gebruikt. Kijk in plaats daarvan naar doel-voorschriften. Bouw met bijvoorbeeld een vast percentage circulaire materialen. Bovendien moeten we gaan wennen aan het feit dat bouwprojecten duurder worden. Circulair bouwen kost geld."

Hoe kijk je nu naar dit initiatief?
Het initiatief is goed op weg. Ze zijn praktisch bezig en worden steeds zichtbaarder in de regio. Hun inzet op biobased bouwen is kansrijk en wordt bestuurlijk breed gedragen. Het is goed dat het peloton snelheid maakt. Dit circulaire initiatief moet zich niet te veel richten op de achterblijvers. Partijen die niet mee willen doen, zul je altijd houden."

Circulair Bouwen Zeeland

Onderwijs

Onderwijsinstellingen zijn een bron van innovatie. Ze kunnen enthousiaste en leergierige studenten inzetten voor onderzoek en kennisontwikkeling. Studenten kunnen dus een belangrijke bijdrage leveren aan de duurzame transitie binnen het bedrijfsleven. Studenten kunnen op hun beurt leerdoelen behalen en kennis toetsen aan de praktijk. Het netwerk kan hen interessante stageplaatsen of uiteindelijk zelfs een baan opleveren.

Doorlopend van elkaar leren

Circulair bouwen, verduurzamen, biobased industry; dit zijn geen thema's waar een doorsnee handboek voor bestaat. Circulair bouwen en ondernemen is een jonge discipline. Het heeft te maken met innoveren, uitproberen, analyseren en opnieuw innoveren. Wat werkt wél en wat niet?

Circulair bouwen en ondernemen heeft te maken met innoveren, uitproberen, analyseren en opnieuw innoveren.

Beroepsonderwijs

In Zeeland kennen we verschillende beroepsopleidingen in het middelbaar beroepsonderwijs (mbo), hoger beroepsonderwijs (hbo)en op bachelor-niveau (wo). Hier liggen kansen om de verbinding te maken voor méér onderzoek, extra kennisbundeling en frisse visies op uitdagingen binnen circulair bouwen.

Onderzoek levert zinvolle kennis op voor alle deelnemers binnen Circulair Bouwen Zeeland.

Onderzoeksonderwerpen en faciliteiten

Het aantal onderzoeksonderwerpen en faciliteiten zoals het Joint Research Center Zeeland (JRCZ) blijft groeien. Het JRCZ vormt een bindmiddel tussen kennisinstellingen, researchfaciliteiten en het bedrijfsleven. Vraagstukken vanuit het bedrijfsleven worden hier opgepakt. Hieronder een aantal voorbeelden van onderwijs-initiatieven:

1 **Biobased beleven project**
Studenten en docent-onderzoekers van de HZ ontwikkelen een locatie om openbare ruimte en wonen te combineren. Hierbinnen worden biobased materialen steeds opnieuw getest, onderzocht en ontwikkeld.

2 **Projecten**
Beroepsopleidingen werken via onderwijsvraagstukken aan realistische projecten uit het werkveld.

3 **'HZ We Explore Together'-week**
Binnen de 'HZ We Explore Together'-week werken studenten van onder andere de opleidingen HBO-ICT, Bouwkunde, Civiele Techniek, Watermanagement en Technische Bedrijfskunde samen aan vragen uit het bedrijfsleven.

Draag ook bij aan een actieve circulaire bouwsector!

Bezoek onze website
circulairbouweninzeeland.nl

Mail ons op
info@circulairbouweninzeeland.nl

Het Kennis & Innovatienetwerk Circulair Bouwen Zeeland wordt mede mogelijk gemaakt door een bijdrage van onze deelnemers en een subsidie van de Provincie Zeeland.

Provincie Zeeland

Circulair bouwen Zeeland
Kennis & Innovatienetwerk